

DE VLAAMSE SIERTEELT IN EEN NOTENDOP

Foto: W. De Geest

▲ Bijna 92% van het sierteeltareaal in Vlaanderen is bestemd voor de openluchtteelt.

Hoe is het gesteld met de sierteelt in Vlaanderen? Hoe zit het met de innovatie en de duurzaamheid van de sector op economisch, ecologisch en sociaal vlak? De vierde editie van het tweejaarlijkse Landbouwrapport biedt een aantal antwoorden in de vorm van een pak cijfermateriaal. Het LARA 2012 beschrijft de verschillende land- en tuinbouwsectoren vanuit de invalshoek van de duurzaamheid.

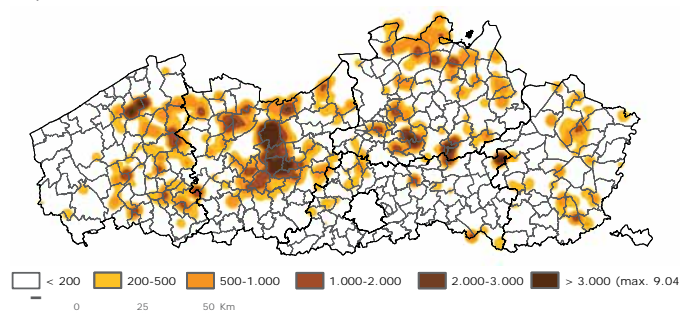
.....
Tom Van Bogaert, Beleidsondersteuner Departement Landbouw en Visserij

Structurele kenmerken

De sierteelt in Vlaanderen beslaat in 2011 een oppervlakte van 5.808 ha. Bijna 92% van het areaal is bestemd voor de openluchtteelt. Daarvan nemen de sierplanten van de boomkwekerij (rozen, heesters, struiken, enz.) 85% in. In vergelijking met 2001 is het totale sierteeltareaal met 5% toegenomen, wat enkel te danken is aan de groei van het openluchtareaal (+11%). De totale oppervlakte cultuurgrond van de Vlaamse land- en tuinbouw bedraagt 613.860 ha.

995 bedrijven telen in 2011 niet-eetbare tuinbouwproducten. De meerderheid doet aan openluchtteelt (883). Een iets kleinere fractie teelt ook onder glas (546). Ten opzichte van 10 jaar geleden is het aantal bedrijven aanzienlijk geslonken. In combinatie met een licht toegenomen sierteeltareaal, leidde dat tot een schaalvergroting. Een sierteeltbedrijf telt in 2011 gemiddeld 603 are in openlucht en 88,5 are onder glas. In 2001 was dat nog maar 255 are en 46 are. Ter vergelijking: er zijn in Vlaanderen 25.982 land- en tuinbouwbedrijven en de gemiddelde oppervlakte cultuurgrond per bedrijf bedraagt 23,6 ha.

Intensiteitskaart van de sierteeltsector, euro standaard output per ha, 2011

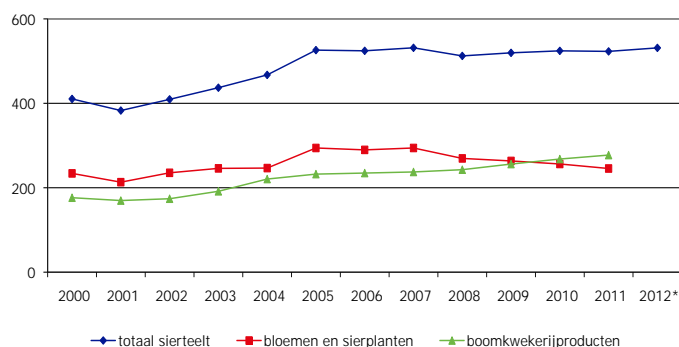
De sierteelt is verspreid over Vlaanderen maar in de regio rond Lochristi-Wetteren is er de sterkste concentratie van sierteeltbedrijven. In de streek rond Lochristi worden hoofdzakelijk potplanten geteeld. De azalea neemt hier een prominente rol in. In de regio Wetteren, Oosterzele, Laarne, Wichelen en Lede zijn het vooral sierbomen. Meer richting Brussel vinden we de snijbloemensector. De bosboomteelt bevindt zich vooral nog steeds in de streek van Maldegem, Waarschoot en Evergem.

Economische kenmerken

De sierteelt is in 2012 goed voor een eindproductiewaarde van 531,3 miljoen euro. Daarvan nemen boomkwekerijproducten (hoofzakelijk sierbomen) en bloemen en sierplanten (o.a. azalea's, perk- en balkonplanten en zaden en plantgoed) elk ongeveer de helft in. In 2012 werd er een omzetstijging van 1,6% genoteerd. De sierteelt neemt 34% van de eindproductiewaarde van de tuinbouw voor rekening en staat daarmee tussen groenten (669,6 miljoen euro) en fruit (347,3 miljoen euro). De totale eindproductiewaarde van de Vlaamse land- en tuinbouw wordt geraamd op 5,7 miljard euro.

De Belgische sierteelt laat in 2011 een handelsoverschot van 105 miljoen euro optekenen. De uitvoer is goed voor 660,4 miljoen euro, de invoer voor 555,4 miljoen euro. Bij de invoer gaat het vooral om snijbloemen (45%) en kamerplanten (15%). Onze belangrijkste exportproducten zijn opnieuw snijbloemen (28%), boomkwekerijproducten en kamerplanten (elk 17%). We voeren het gros van onze sierteeltproducten uit naar Nederland (282,8 miljoen euro) en Frankrijk (223,3 miljoen euro). Daarna volgen het Verenigd Koninkrijk (50,3 miljoen euro), Duitsland (36,1 miljoen euro) en de overige EU 15-landen (34,3 miljoen euro). De export buiten de EU klokt af op

Eindproductiewaarde sierteelt, miljoen euro, 2000-2012

27,9 miljoen euro. Gemiddeld spendeerde de Vlaming in 2011 37,7 euro aan sierteeltproducten wat 7,5 euro minder is dan in 2008. Vooral snijbloemen, bloemstukken en plantcomposities en balkon- en perkplanten verloren terrein. De Vlaming geeft nog steeds het meeste geld uit aan snijbloemen (10,36 euro), gevolgd door langer houdende producten als bomen en tuinplanten (7,40 euro) en kamerplanten (7,31 euro).

Milieukeurmerken

Alle tuinbouwbedrijven in Vlaanderen zijn samen goed voor een kunstmestgebruik van 5 miljoen kg N en 0,7 miljoen kg P. Een groot deel ervan komt terecht in de serre: 38% voor N en 55% voor P. Het jaargebruik per ha bedraagt in 2010 329,2 kg N en 77,6 kg P voor azalea's in containers en 47,5 kg N en 3,6 kg P voor bomen en heesters in openlucht.

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen voor sierteeltgewassen wordt in 2009 geraamd op 106.125 kg actieve stof. De azaleateelt in pot bereiken met 41,5 kg actieve stof per ha een zeer hoge waarde. Meer dan de helft ervan (22,4 kg) zijn fungiciden (bv. tegen oortjesziekte). Insecticiden (5 kg) worden ingezet tegen o.a. bladluis, schildluis, wolluis en trips. Het aandeel 'andere' ligt met 11,9 kg hoog. Het zijn voornamelijk groeiregulatoren en in mindere mate mollusciciden (tegen weekdieren zoals slakken). Voor bomen en heesters in openlucht komt het gebruik op 25,2 kg actieve stof per hectare. Insecticiden vormen met 14,3 kg de belangrijkste groep, gevolgd door herbiciden (6,5 kg) om de ondergrond onkruidvrij te houden.

In 2010 gebruiken de gespecialiseerde glassierteeltbedrijven 3,7 miljoen m³ water. Dat is 7% van het totale verbruik door de hele landbouwsector. Het aandeel van hemelwater stijgt tot meer dan 70%. Water in glastuinbouwbedrijven wordt voor het overgrote deel gebruikt voor irrigatie en broezen. Bij het broezen wordt water verneveld over het gewas of in de

▲ Volgens de enquête blijkt dat in 2012 84% van de sierteeltbedrijven de voorbije vijf jaar innoveerde.

teeltruimte gebracht om de luchtvochtigheid te verhogen. Daarnaast is er water nodig voor het spoelen van (zand)filters, het verbruik van de ontijzeringsinstallatie, het reinigen, enz.

Sociale kenmerken

De gespecialiseerde sierteeltbedrijven stellen in 2011 3.062,3 voltijdse arbeidskrachten tewerk. In de tuinbouw is het aandeel seizoenarbeid (niet-familiale arbeidskrachten, onregelmatig tewerkgesteld) veel groter dan gemiddeld in de landbouw. Bij de seizoenarbeiders in de land- en tuinbouw heeft 73% een andere nationaliteit. Uit een enquête bij land- en tuinbouwers uit het Landbouwmonitoringsnetwerk blijkt dat in 2012 63% van de respondenten uit gespecialiseerde tuinbouwbedrijven tevreden tot zeer tevreden is. 11% is daarentegen ontevreden of zeer ontevreden. Specifiek voor de sierteelt is 72% ontevreden tot zeer ontevreden over het inkomen. Uit dezelfde enquête blijkt dat tuinbouwers vooral wakker liggen van drie problemen: onzekerheid over inkomen (87%), onzekerheid over afname producten (67%) en administratieve lasten (65%). Specifiek voor de sierteelt horen de beschikbaarheid van arbeidskrachten en het verkrijgen van vergunningen en rechten tot de vaakst genoemde beslommingen.

Innovatie

Volgens een enquête bij land- en tuinbouwers uit het Landbouwmonitoringsnetwerk blijkt dat in 2012 84% van de sierteeltbedrijven de voorbije vijf jaar innoveerde. Dat is opvallend meer dan in de fruitsector (69%) en de groentesector (53%). Sierteeltbedrijven die innoveerden, voerden vooral vermarktings- (28%), proces- (26%) en productinnovaties (20%) door. Ten opzichte van een eerdere enquête in 2007 daalden de procesinnovaties fors (68% in 2007), terwijl de vermarktings- (16%) en productinnovaties (8%) er op vooruitgingen. Vermarktingsinnovaties zijn divers en omvatten o.a. afspraken en samenwerking met afnemers, overstap naar nieuwe afnemers, de creatie van een eigen merk, meer contact met de klanten, thuisverkoop, nieuwe verpakking en verkoop via bemiddeling. Automatisering en arbeidsbesparing zijn de belangrijkste kernwoorden bij de procesinnovaties. Daarnaast investeerden bedrijven in wateropvang, biologische bestrijding en belichting. Nieuwe rassen en variëteiten worden het vaakst genoemd als voorbeelden van productinnovaties. Andere voorbeelden zijn de keuze voor een grotere of kleinere maat van potten, de samenstelling van het assortiment of kwaliteitsverbetering.

De opnamesnelheid geeft, op basis van een inschatting door de telers zelf, aan hoe snel bedrijven een innovatie implementeerden in vergelijking met collega-landbouwers. In de sierteelt bedraagt het aandeel innovatoren in 2012 20%, dat van de vroege volgers 33% en dat van de late volgers 30%. Het percentage niet-vernieuwendende bedrijven is sterk gezakt van 54% in 2007 naar 17% in 2012. ■

Meer informatie?

U kunt het Landbouwrapport raadplegen en bestellen op www.vlaanderen.be/landbouw/lara. Of u kunt ons altijd contacteren: Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, Koning Albert II-laan 35 bus 40, 1030 Brussel. Tel. 02/552.78.20. ams@lv.vlaanderen.be.

